

Κοιλὰς τοῦ λήξαντος ἑαυτοῦ μου
Χωρὶς ἀνθέων δάφνης εὐόσμου!
Τὰ μαρανθέντά μου δέξαι φύλλα
Εἰς φθινοπώρου ψυχρὰν πνοήν. . .
Καὶ σὺ περίλυπος, φιλομήλῃ,
Ψάλλε τὰς θλίψεις· καὶ τὴν ζωήν.
ΜΥΡΩΝ.

ΠΟΙΚΙΛΑ

Περὶ δημοσίας ἐκπαιδεύσεως.

Ἐν μέσῳ τῶν ὑπὲρ τῆς δημοσίας παιδεύσεως εὐ-
χῶν πάντων τῶν ἀγαθῶν πολιτῶν, ἐνίοτε ἀκούο-
μεν ἀπηχοῦν ἐπιχείρημα κατὰ τῆς παιδείας, ἐπι-
χείρημα λίαν εἰδικὸν καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον τὴν
συντήρησιν καὶ εὐεξίαν τῶν ὑποδεστέρων τῆς κοι-
νωνίας τάξεων ἐπιδιώκον. Ἰδοὺ δὲ τὸ ἐπιχείρημα
τοῦτο.

« Ἡ ἐκπαίδευσις εἶναι πολλάκις δῶρον ἐπιβλα-
βὲς καὶ θανάσιμον εἰς τὰς τάξεις τὰς ὑποδεστέρας.
Μόλις ὁ υἱὸς τοῦ χωρικοῦ ἢ τοῦ χειρῶνακτος μάθη
νὰ ἀναγινώσκει, νὰ γράφῃ καὶ νὰ ἀριθμῇ, ἰδοὺ
ἀποστρέφεται καὶ περιφρονεῖ τοῦ πατρὸς τὸ ἐπάγ-
γελμα. Αὐτοὶ μάλιστα οἱ γονεῖς τοῦ ἀναγκάζον-
ται νὰ τὸν ὠθήσωσιν ἐκτὸς τῆς ἰδίας αὐτῶν σφαί-
ρας. Θέλουσι νὰ κάμωσιν αὐτὸν δικηγόρον ἢ ια-
τρὸν. Καὶ ἐντεῦθεν ἡ πλεισμονὴ τῶν ἐπιστημόνων,
ἐντεῦθεν ὁ ἄπειρος ἀριθμὸς τῶν νέων τῶν ἐν ταῖς
μεγάλαις πόλεσι περινοστούντων καὶ τὰ μεγάλα
ἐπιδιωκόντων καὶ πολλάκις σκληρῶς εἰς τὰς ἐλ-
πίδας τῶν ἀπατωμένων, ἐνῶ καθ' ἡμέραν ἐπα-
πειλεῖται ἐπείγουσα παραλυσία τῆς γεωργίας καὶ
τῶν τεχνῶν. »

Οὐδεὶς δὲ τῶν ἀναγνωστῶν ἡμῶν, τολμῶμεν
νὰ εἰπώμεν, ὑπάρχει εἰς ὃν ὁ συλλογισμὸς οὗτος
δὲν προετάρη καὶ πολλοὶ μάλιστα δύσκολον ἐνό-
μισαν τὴν πρὸς τοῦτον ἀπάντησιν.

Ἐνῶ ἀπλουστάτη εἶναι αὕτη τῇ ἀληθείᾳ.

Διατὶ ὁ υἱὸς τοῦ χωρικοῦ ἢ τοῦ χειρῶνακτος
ὀλίγης παιδείας μεταλαβὼν, θέλει νὰ ὑψωθῇ ὑπὲρ
τὸν πατέρα;

Διότι δυστυχῶς καὶ αὕτῃ ἡ ὀλίγη παιδεία εἶ-
ναι εἰσέτι σπανία, εἶναι ἐξαίρεσις τοῦ κανόνος
τῆς γενικῆς ἀμαθείας, διότι ἀρκεῖ αὕτη ὅπως ὁ κα-
τέχων αὐτὴν ἐξέλθῃ τοῦ κοινοῦ κύκλου. Ἐὰν ὁ χω-
ρικός καὶ ὁ ἐργάτης ἐγνώριζον οἱ ἴδιοι, ὅτι πράτ-
τουσιν ὅπως διδάξωσιν αὐτὸ εἰς τὰ τέκνα τῶν, βε-
βαίως ταῦτα δὲν ἐθεώρουν ἑαυτὰ ἀνώτερα ἐκεί-
νων. Αἱ ἀξιώσεις ἄρα ἐκεῖναι, δι' αἷς μεμψιμοι-
ροῦσι, καὶ αἱ φιλοδοξίαι· αἱ συνήθως ἀποτυγχάνου-
σαι δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα ὑπερβολικῆς διαδόσεως
τῆς παιδείας, ἀπ' ἐναντίας εἰς τὸν περιορισμὸν τῆς
παιδείας εἰς τὴν μὴ γενικὴν διάχυσιν τῶν
φώτων πρέπει ν' ἀποδώσωμεν αὐτάς. Χάρης εἰς

τὴν δημοσίαν ἐκπαίδευσιν ὁ λαὸς ἐξῆλθεν ἤδη
τῆς ἰσότητος τῆς ἀμαθείας, ὀλίγη δὲ ἐστὶ πρόοδος
καὶ τῆς παιδείας ἢ ἰσότητος ἐπιτυγχάνεται.

Ἐτέρᾳ ἤδη ἀνησυχία μᾶς παρουσιάζεται ἢ
πρέπει νὰ πειραθῶμεν νὰ διασκεδάσωμεν.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ τοῦ πνεύματος καλλιέργεια
ἐμπνέει ἀποστροφήν καὶ περιφρόνησιν πρὸς τὰ
μηχανικὰ ἔργα; Εἶναι ἀληθὲς ὅτι, ἂν ἅπαντες
οἱ πολῖται ἔφθανον βαθμὸν τινὰ παιδείας δὲν ἤ-
θελον πλέον ὑπάρχει οἱ θέλοντες νὰ ἐξασκῶσι τὸ
ἐπιτηδεῦμα τοῦ ξυλουργοῦ, τοῦ ὑποδηματοποιοῦ,
τοῦ γεωργοῦ κτλ; Εἶναι δίκαιον ἐπὶ τέλους ὥστε,
ὅπως ἐπιστῇμαί τινες μὴ ἔχωσι πολλοὺς τοῦς ἀ-
σκοῦντας αὐτάς, ἢ πολυπληθεστάτη τῆς κοινωνίας
τάξις νὰ καταδικασθῇ αἰωνίως εἰς τὴν ἀμάθειαν
καὶ τὴν κτηνώδη κατάστασιν;

ὦ! πῶς ἡ πλάνη ἐξοκέλλει πολλάκις καὶ μέχρι
τῆς ἀπανθρωπίας!

Ἀποστροφή πρὸς τὰ μηχανικὰ ἔργα! Λοιπὸν με-
ρίστην μὲν δίδετε πίστιν εἰς τὴν διάρκειαν τῶν
προλήψεων, μικράν δὲ ἐμπιστοσύνην ἔχετε εἰς τὴν
ἠθικὴν ἀγωγὴν τὴν προωρισμένην νὰ τὰς πολε-
μῇ. Ἡ ἀγωγὴ αὕτη πάντας διδάσκει, ὅτι ἕκαστος
πολίτης διὰ τὴν πατρίδα τοῦ ἐργαζόμενος, ἔ-
σπιν ἔχει τὴν τιμὴν, καὶ τότε πάντες θέλουν ἐναγ-
καλισθῇ τὸ σοφὸν γνωμικὸν ὅτι « ἐκ πάντων
πλὴν ἐκ κακῶν τὰ πρὸς τὸ ζῆν πορίζου ». Ἀλ-
λὰ καὶ αὐταὶ αἱ σήμερον βάνανσοι ἀποκα-
λούμεναι τέχναι, ὑπὸ ἀνθρώπων πεπαιδευμένων
ἀσκούμεναι, θέλουσι μετ' ὀλίγον ἀνεγερθῇ εἰς τὸ
ὑψος τῶν ἐξασκούντων αὐτάς.

Περιφρόνησις πρὸς τὰ μηχανικὰ ἔργα! Τοῦναν-
τίον! Ὅχι μόνον διότι τὰ ἔργα ταῦτα, διὰ πλειο-
τέρας κρίσεως ἀσκούμενα, θέλουσι γίνεαι ἐπωφελέ-
στερα καὶ ἐπομένως μᾶλλον ἀγαπητὰ, ἀλλὰ καὶ
διότι τὰ ἔργα ταῦτα παρέχουσι πρὸς τελειοποίη-
σιν αὐτῶν στάδιον γόνιμον καὶ εὐρὸ ὅπου ὁ καλ-
λιεργημένος νοῦς δύναται νὰ διαγωνίζεται. Ἀλλ'
ἐνταῦθα λαλοῦσι τὰ παραδείγματα. Εἰς οὐδένα ἄλ-
λον τόσον οἱ γεωργοὶ εἶναι ἐπιτηδεϊότεροι καὶ πα-
ραγωγότεροι τῶν τῆς Βαλβητίας καὶ Σκωτίας, ἀμφο-
τέρων τόπων διακρινομένων πάντων τῶν ἄλλων
ἐπὶ δημοσίᾳ παιδεύσει. Τὰ δὲ κράτη τῆς Εὐρώπης
ἐνθα ἐπικρατεῖ ἡ ἀμάθεια δὲν εἶναι τὰ ὑποδεέ-
στερα καὶ εἰς τὰς ἄλλας τέχνας;

Νὰ εἰπώμεν δὲ ὅτι αἱ μηχανικαὶ ἐργασίαι οὐ-
δὲν ἢ ὀλίγον ἔχουσι θέλητρον εἰς τὰ πνεύματα
τὰ φωτισμένα, εἶναι τὸ αὐτὸ ὥς καὶ νὰ ἀρνηθῶ-
μεν τὸ ἐναργές. Διότι δὲν βλέπομεν τοὺς πλεί-
στους τῶν ἐπὶ παιδείᾳ διαπρεπόντων μετὰ πά-
θους διδομένους εἰς διαφόρους τέχνας; Ὁ εἰς τορ-
νεύει, ὁ ἄλλος πριονίζει, φυτὰ καλλιερgeῖ ὁ ἕτε-
ρος, καὶ πάντες εὐτυχεῖς λογίζονται ἑαυτοὺς δυ-
ναμένους νὰ καταβάλλωσι ταυτοχρόνως εἰς ταῦτα
τὰ ἔργα τὰς τε σωματικὰς καὶ τὰς διανοητικὰς αὐ-
τῶν δυνάμεις.

Ἀλλὰ βεβαίως αἱ τέχναι, περὶ ὧν θέλουσι νὰ
λαλήσωσιν, εἶναι ἐκεῖναι τὰς ὁποίας ὁ κόπος καὶ

ὁ κίνδυνος· καθιστᾷ μισητὰ· εἰς πάντας. Δὲν θὰ ἀρκεσθῶμεν ὅμως ἡμεῖς εἰπόντες, ὅτι, ἐπειδὴ τὰ ἐπιτηδεύματα ταῦτα δὲν ἀσκοῦνται εἰμὴ ἐξ ἀνάγκης, ἢ ἐπειδὴ, ἥττον εἰς διαγωνισμόν ὑποκείμενα, πολλὰ παρέχουσι τὰ ὀφέλη, ἐφ' ὅσον τὰ ὀφέλη ταῦτα καὶ αἱ ἀνάγκαι ὑφίστανται, καὶ αἱ μᾶλλον δυσάρεστοι τέχνηι θέλουσιν εὐρίσκει· τοὺς ἐξασκοῦντας. Διότι τοιαύτη ἀπόκρισις ὀλίγον ἤθελε μᾶς εὐχαριστήσῃ, δοξάζοντας ὅτι αἱ μοιραῖαι αὐταὶ ἀνάγκαι βαθυδὸν ἐλαττούμεναι θέλουσιν ἐκλείψει ἐντελῶς. Ἀλλὰ θέλομεν μᾶλλον ἀρυσθῇ τοὺς λόγους ἡμῶν ἐξ ὑπερτέρου ἡθικοῦ κανόνος, καὶ θέλομεν εἰπεῖν ὅτι, ἡ ἀγωγή τοῦ ἐργάτου πρέπει πρὸ πάντων νὰ διδάσκη αὐτὸν νὰ ὑπομένῃ μετὰ καρτερίας τὰς ἐκ τῆς καταστάσεώς του δυσαρτεκίας καὶ συγχρόνως νὰ τῷ παρέχει πνευματικὰς εὐχαριστήσεις τὰς πρῶτας ἀντισταθμιζούσας. Θέλομεν μᾶλλον τὸν παραβάσει πρὸς στρατιωτὴν, ὅστις, καὶ τοι τὸ ἐπάγγελμά του οὔτε ταλαιπωριῶν ἀμοιρεῖ οὔτε κινδύνων στερεῖται, ὅμως ἀγογγύστως τὸ ὑποφέρει, παρκακινούμενος τὰ μὲν ὑπὸ τῆς συνειδήσεως τοῦ καθήκοντος, τὰ δὲ ὑπὸ τῆς τιμῆς ἣν τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ ἀπολαμβάνει. Ὑπάρχει κλίσις πρὸς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν· τὸ αὐτὸ θέλει συμβῇ καὶ ὡς πρὸς τὰς τέχνας, ὅταν τοῦ ἐργάτου τὸ εἰρηνικὸν ἐπιτήδευμα ἀπολαύῃ τὴν αὐτὴν ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὑπόληψιν οἶαν καὶ τὸ τοῦ στρατιώτου.

Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι τὸ μόνον ἐπιχείρημα, ὅπερ ἀντιτάσσομεν κατὰ τῶν τὰ ἐναντία φρονούντων.

Τὸ κέρδος τὸ ἀσφαλέστερον ὅπερ ἡ ἀνθρωπότης ὀφείλει εἰς τὴν τελειοποίησιν τῶν μηχανῶν, εἶναι ἡ οἰκονομία μέρους (ἴσως ποτὲ καὶ τὸ ὅλον τῶν κόπων καὶ τῶν κινδύνων εἰς οὐ· ἐκθέτουσιν αὐτὴν τινὲς τῶν τεχνῶν. Ὁ φιλόανθρωπος Μοντιὺν τὴν ἱεράν ταύτην τῆς ἐπιστήμης χρῆσιν εἶχε κατὰ νοῦν ὅτε προέθετεν ἄλλα εἰς τοὺς καταστήσαντας οἶαν δὴποτε τέχνην ἥττον νωσώδη ἢ ἥττον ἐπικίνδυνον. Ἀς ἐλπίζωμεν δὲ ὅτι ἡ ζωὴ καὶ ἡ ὑγεία τοῦ ἐργάτου δὲν θέλει ἐκτίθεται πλέον μετὰ τινὰ χροχὸν εἰς κινδύνους, καὶ ὅτι τῆς φυσικῆς αὐτοῦ ἐργασίας διὰ τῶν μηχανισμῶν ἀναπληρουμένης, ὁ νοῦς ὁ καλλιεργημένος καὶ ἐπιδέξιος θέλει διευθύνει μετ' οὐ πολὺ τὴν τυφλὴν δύναμιν.

Ἄλλ' ἐκτὸς τοῦ ὅτι αἱ μηχαναὶ τείνουσι πρὸς ἐλάττωσιν ἢ ἐκμηδένισιν τῶν ἀνθρωπίνων πόνων, ἔχουσι πρὸς τούτοις τὸ πλεονέκτημα τοῦ νὰ παράγῃ τὸ αὐτὸ προϊόν δι' ὀλιγώτερων χειρῶν. Ὑπόσχονται εἰς τὸν ἐργάτην ἀνέσεις· καὶ ἀναπαύσεις ἀγνώστους μέχρι τοῦδε, ὧν ἡ παιδεία θέλει τὸν διδάξῃ νὰ ποιῇται καλὴν καὶ ἐπωφελεῖ χρῆσιν. Ἐν τῷ νόμῳ τῶν ἀνθρωπίνων ἀτελειῶν διατάσσεται ὥστε αἱ ἡθικαὶ ἐργασίαι νὰ διανέμονται κατὰ τὴν διαφοράν τῆς δεξιότητος, ἀλλὰ δὲν ὀρίζεται ἐν τῷ νόμῳ τῆς φύσεως, τῆς τεινούσης εἰς τὸ νὰ μύσῃ τὸν ἄνθρωπον εἰς πάσας αὐτῆς τὰς δυνάμεις, οὐδεὶς νὰ ᾔῃ καταδικασμένος εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν χρῆσιν μιᾶς

ἐξ αὐτῶν. Καὶ ὁ σοφὸς καὶ ὁ τεχνίτης καὶ ὁ φιλόλογος ἂς συμμιγνύσῃ λοιπὸν τὰς μελέτας αὐτῶν με μηχανικὴν τινὰ ἄσκησιν, ἀναγκαίαν πρὸς τὴν ὑγείαν τοῦ σώματος· ἀλλὰ καὶ ὁ χειρῶναξ καὶ ὁ γεωργὸς ἂς σὺγκερνᾷ τὰς ἐργασίας αὐτοῦ με ἀναγνώσεις εὐγενεῖς· καὶ ἐξυψούσας τὸ πνεῦμα· εἴθε τὸ βιβλίον, ἢ γραφίς, ὁ αὐλὸς νὰ φαίνονται πάντοτε ἐπὶ τῆς ἐργατικῆς τραπέζης· ἢ πλησίον τοῦ ἀρότρου, ὡς ὁ τόρνος καὶ ἡ σμίλη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πεπαιδευμένου καὶ τὸ ἀρδάνιον καὶ ὁ λίσγος εἰς τὸν κῆπον αὐτοῦ.

Ἰδοὺ κοινωνία οἶαν ἡ φύσις καὶ τὸ δίκαιον ἀπαιτεῖ, κοινωνία ἐν ἣ ἕκαστος θέλει καθέξει τὴν θέσιν του διότι δὲν θέλει ἐξωσθῇ τῶν ἀπολαύσεων· ἀποκλειστικῶς ἀπαιτοῦν δι' ἑαυτοῦ· οἱ ἡμίσεις τῶν ὁμοίων του, κοινωνία συνδεδεμένη διὰ γλώσσης κοινῆς, κοινῶν ἔξεων καρδίας καὶ πνεύματος.

Κατὰ τὸ Γαλλικόν.

Π. Γ.

Ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι τόσον περιωρισμένον ἔχοντες τὸ μνημονικὸν ὥστε εἰσὶν ἠναγκασμένοι νὰ κρατῶσι σημειώσιν ὅλων τῶν ὑποθέσεων τὰς ὁποίας ὀφείλουν νὰ ἐκτελέσωσι. Μεταξὺ τούτων διέπρεπε πρὸ τινῶν ἐτῶν δικαστικὸς τις λειτουργὸς περίφημος διὰ τὰ σημειωματάρια του. Οἱ φίλοι του, χάριν ἀστεϊσμοῦ, τοῦ τὰ ὑπεξήρουν δασκίς ἡδύναντο καὶ ἐγγέλων ἀναγιγνώσκοντες αὐτὰ. Ἡμέραν τινὰ τοῦ ἀφαιροῦσιν ἐπιτηδείως ἐν τῶν τευχερῶν του τούτων ἐν ᾧ μεταξὺ ἄλλων ἀναγιγνώσκουσι καὶ ταῦτα. — « Νὰ ἐνθυμῶμαι ὅτι ἀπεφάσισα νὰ ζυρίζωμαι εἰς τὸ ἐξῆς μόνος μου, διότι οἱ κατηραμένοι κουρεῖς κατήντησαν πλέον δῆμιοι καὶ με καταιμαχτόνουν καθ' ἑκάστην » ὀλίγον δὲ κατωτέρω ἐσημείου. — « Δὲν θέλω πλέον νὰ ὀμνύω λέγων » μὰ τὴν πίστην μου » διότι ἡ φράσις εἶναι χυδαία καὶ ἀνάρμοστος εἰς δικαστὴν. Ἀντὶ δὲ τούτου θὰ λέγω εἰς τὸ ἐξῆς ἀπλῶς — Σὰς θεοῖαι.

Νεανίσκος τις ἐπέτυχε νὰ λάβῃ παράσημον τιμητικόν, ἀλλὰ μὴ εὐχαριστήσῃς ἐξῆς πλείοτερα. — Ἀλλὰ μοῦ φαίνεται, τῷ εἶπεν ὁ προστάτης του ὅτι ἔλαβες ἀμοιβὴν τῶν ἐκδουλεύσεών σου, ὡς τὰς λέγεις. — Ὡ, μάλιστα! ἀπεκρίθη ὁ νέος ἱππότης· ἐν ἄθλιον τεμάχιον ταινίας! — Ἐν ἄθλιον τεμάχιον ταινίας, ἐπανάλαβεν ὁ προστάτης, ἀλλὰ μὴ λησμονῇς ὅτι αὐτὸ ἀρκεῖ νὰ καλύψῃ ὅλας τὰς ἐκδουλεύσεις σου.

ΠΕΡΙ ΔΗΨΙΣ.

Ἀνδρέας Χενιέρος, συνέχεια. — Τὰ Δίκτυα, διήγημα. — Νοσοκομεῖον τῶν Ἀπομάχων. — Ἡ Βατίλδη, συνέχεια. — Βιογραφίαι. — Λουδ. Ἀλαμάνης. — Ἀμίλκας. — Ποιήσεις. — Ποικίλα. — Περὶ δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, κλ.

Βίονογραφίαι. — Τὸ ἐν Παρισίοις Νοσοκομεῖον τῶν Ἀπομάχων. — Λουδ. Ἀλαμάνης.

Παράρτημα. — Ὁ Ἰπποκράτης τῆς Βραζιλιάνης.